

İsraf,

Genel olarak herhangi bir konuda aşırı gitmeyi, dinin ve aklın belirlediği ölçülerin dışına çıkmayı, imkanları meşru olmayan amaçlar için kullanmayı ve saçıp savurmaya ifade eden israf; aynı zamanda insanın varoluş bilincini, hayatın gayesini, imkanların geçiciliği konusundaki en büyük gaflet ve aldanışı da içeren bir kavramdır. Bugün bireysel anlamda ve küresel boyutta çok temel bir kriz ve ahlak sorunu haline gelen israf; sadece eşya ile sınırlı olmayıp hayat, zaman, ömür ve hülâsa bütün nimetler konusunda haddi aşmayı ifade eden bir realite olarak karşımızda durmaktadır.

Maalesef bugün bir yanda açlığın, yoksulluğun ve sefaletin pençesinde kıvranan; ekmek, su gibi en temel gıda maddelerinden mahrum milyonlarca insan hayatta kalma mücadelesi verirken, diğer yandan çılgınca bir tüketim ve israfın varlığı acı bir gerçektir.

Açgözlülük, kibir, tamahkarlık ve bencilliğin hayatı kuşattığı bir atmosferde, bireysel ve toplumsal bağlamda israfın yaşandığı alanlar sadece zikredilenlerden ibaret değildir. Nitekim ormanlar, akarsular ve bütün doğal unsurlarıyla tabiat da insanın sorumsuz ve hoyrat tavrından nasibini alarak ekolojik tahribe maruz kalmaktadır. Aynı şekilde, insani değer ve erdemler ihmal edildiğinde ve/ya ötelendiğinde; bilginin, sevginin, dostluğun ve güvenin tüketildiği ve heba edildiği bir dünyanın da anlam yönüyle fesada uğradığını ifade etmek izahtan varestedir.

Kur'an'ın dünya ve ahiret dengesi adına beyan ettiği fermanlara baktığımızda, cimriliği eleştirmekle birlikte saçıp savurmaya da şiddetle yasaklayan makul bir mizanın varlığı açıkça görülmektedir. Bu ölçü ihlal edildiğinde hayatın dengesi bozulmakta ve insan her şeyden öte kendisine ve geleceğine kötülük yapmış olmaktadır. Bahse konu makul ölçüyü bozan ve israfi tetikleyen önemli faktörlerden biri de dünyevileşmedir. Ne yazık ki, tüketimin kendini ifade biçimi olarak görüldüğü, özentî ve gösterişe dayalı hayatların öne çıktığı, ihtiyaç ve iktisat ölçüsünün kaybolduğu zamanlarda israf bir yaşam tarzına hatta ideolojiye dönüşebilmektedir. İnsanların ürettikleriyle değil tükettikleriyle öne çıktığı bir dünyada kanaat, şükür, paylaşma gibi güzel hasletler anlamını kaybetmekte; yaşanan travmalar, büyük ölçekte küresel krizlere sebep olmaktadır.

İnsanın, ne olduğunun değil; neye sahip olduğunun daha çok önemsendiği bir ortamda ihtiyaç sınırı bozulmakta, tüketim ve israf âdeta bir prestije dönüşmektedir. Hâl böyleyken insani ilişkilerin yerini, çıkar ve beklentiye dayalı ilişkiler almakta; dostluk, diğerkâmlık gibi değerler, tüketimin hoyratlığına heba edilmektedir. Nimetlerin kıymetini idrak etmekten uzak bir yaklaşım, insanı tüketmeye ve son tahlilde de ne yazık ki tükenmeye mahkûm etmektedir.

Hırs ve tamahkârlıkla cimriliğe, savurganlık ve dikkatsizlikle israfa mahkûm olmak ciddi bir ahlaki yozlaşmanın tezahürü ve neticesi olarak ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla lüks alışkanlıkların zaruret olarak algılanarak ihtiyaç ölçüsünün kaybolmasına, arzularının esiri olan insanın, hayatı israf ve tüketim çılgınlığına çevirmesine karşı ciddi bir tüketim ahlakına, nimet ve sorumluluk bilincine, şükür, kanaat ve paylaşma gibi değerlerin ihyasına ihtiyacın olduğu aşikârdır. Söz konusu ahlakın geliştirilmesi, israf ve onun sebep olduğu bütün olumsuzlukları ortadan kaldıracak biricik çözümdür. Netice olarak, Allah'ın verdiği her nimetin bir gün hesabının sorulacağına bilinci içinde, nimetler karşısında şımarıp lükse dalmadan ve duyarsızca israfa girmeden her konuda iktisadî merkeze alarak infak ahlakını kuşanmak bizlerin şiarı olmalıdır.